

Titel: Tanker og Betragtninger, i Rosenborg-Hauge anden Pintsedag den 31te Mai Aar 1773.

Citation: "Tanker og Betragtninger, i Rosenborg-Hauge anden Pintsedag den 31te Mai Aar 1773.", i *Luxdorps samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 2 bind 23*, J. R. Thiele, 1773, s. 1. Onlineudgave fra Trykkefrihedens Skrifter: https://tekster.kb.dk/text/tfs-texts-2_023-shoot-workid2_023_022.pdf (tilgået 27. juli 2024)

Anvendt udgave: Luxdorps samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 2 bind 23

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

Tanker og Betragtninger, i Rosenborg-Hauge anden Pintsedag den 31te Mai Aar 1773.

Kiøbenhavn 1773.

Trykt og findes tilkiøbs hos Johan Rudolph
Thiele, boende i store Helliggeist-Strædet.

2

Imod Aftenen gik jeg i Anledning af det behagelige og frugtbare Sommergeir i Haven, for at fordrive Tiden i min Eensomhed.— At tage ud for Porterne og lade mig traktere, dertil har jeg ingen Formue, ikke heller har jeg nogen Ven som vil gjøre det. En fattig Mand kan ei vente saadan Æres-Beviisning, formedelst han ikke kan gjøre noget Vederlag; man er og ofte allerbest faren, naar man er en Ven af sig selv? At Have en god Samvittighed, og af Himlen forundes Forstand og Helbred, er det allernærmeste Maal, man her i Verden kan opnaae til Lyksalighed.— I Giestebuder og Drikkebrødres

3

Venskab overlegger og indgaaer man gemeenligen mange skadelige Handlinger, som strider imod Gud og sin Næste? og hvor sielden seer man at Verdens Venkab bliver bestandig.

Jeg gik saa min enlig Tour i Haven, og endelig kom jeg til det gamle røde Lysthuus, hvor Værten G**** for nogle faa Aar siden havde sin Residence, og holdte Poncehuus, samt alle Slags kogte, stegte og bagede Retter, med rare Vine og Confecteurer, som kunde tiene til Vellyst for dem, der havde Inclination og Formue at nyde samme. Da Verten desuden var af Naturen begavet med et indtagende Genie og ypperlige Egenskaber, som en Entrepreneur af saadan Cirkel og Vertskab kunde behøve, tilmed contribuerede og meget det søde og liflige franske Sprog som han var opfød i, og taledede tillige Tydsk og Dansk, en fin, en complet Mand, der har igiennemgaaet adskillige Verdens Scener. Ved dette Lysthuus blev jeg staaende stille, og betragtede, at det nu saa got som nedrives, dog troer jeg, at det nok bliver forbedret og sadt i en bedre Stand, da det var brystfældig og gammelt, det fik og i G***** Tid adskillige Stød. — Efter Beskuelse af samme, sadt jeg mig neer

4

Ved det Steenbord som staaer uden for, dog under Tag af samme Huus, der sad jeg allene, som en Birkedommer uden Stokkemænd.

Herre Gud! tænkte jeg, hvilke forunderlige Tider har du vel ikke oplevet i denne Stad, og hvor sælsom og forunderlig gaaer det ikke til med Menneskers Handlinger, Verden er som et Comoediehuus, hvor man seer enhver ligesom keskikket til at spille sin Rolle, naar en gaaer ned af Theatret, gaaer en anden igjen op, og enhver af disse Akteurer og Aktricer begaae adskillige Feil. Sandelig jeg troer, at de som ere uden for dette Comoediehuus ere de klogeste Akteurer, der indsee de andres Feil.

Og du, G****! tænkte jeg, kunde minst forestille dig det, som skeede dig den 13 Januari 1772. Jeg med de utallige som saae Dig den Tid, maae tilstaae at du var baade modig og prægtig. De Store søgte dit Venkab og Recomendationer, som en da formaaende Talsmand, de Ringere neiede og bukkede sig, og beviiste dig Complimenter. Ja! du var i Anseende fast mere end en Commendant paa sin Fæstning. — Men ak! du falske Lykke, du upaalidelige Skiebne, dine Føders Trin

5

er silbrig, og dem man setter Haab og Tillid til er ofte selv undergivet Skam og Skiendsel, ja ingen, i hvilken Stand han er, kan være sikker for en Omskiftelse af Fare og Ulykke.

Videre tænkte jeg, dette Huus var et Glædehuus i G***** Tid, og den hele Have var det samme, ja nesten et Asylum for al Ureenheds Lyster, Illuminationer, Skyden og Fyrværkerie, kunde ikke oplyse deres Gierninger, som søgte at skiule sig under Træerne, imedens Hoben øvede deres Fornøielser med Bulder og Fryd, Vellyst

var der nok at see og høre, men de mærkede ikke selv, at Galskab og Daarlighed var i al deres Handel.

Sandelig! jeg troer, at mange af disse Glædens Børn med Skam og Mangel nu fortryder det, og ønsker at de havde halve Delen tilbage af det, som de den Tid fortærede.

Lyksalig er den der bruger Herrens Gaver med Maadelighed, thi naar Lækkerhed udbreder sig paa vort Bord, og Vinen bobler i Glassene, og ligesom smilende overtaler os at være glad, saa er det Fristelsens Time, og da bør Forstanden staae stadig paa sin Vagt.

Men imedens jeg sad udi disse og andre flere Betragtninger, (dem jeg ikke vil anføre,)

6

hørte jeg en megen Stimen, og blev var en Mængde af Folk, jeg gik fra mit Dommer-Sæde, (hvor jeg som meldt sad,) og spurgte hvad som var paa Færde. En ærbar Borgermand mødte mig, som svarede, at Kongen, Dronningen Juliana Maria, Prints Friderich, Prinsesse Lovise, og Hendes Gemal Pints Carl af Hessen Cassel & c. Hosmænd vare i Haven, og de har i Aften spist i Oranziehuuset, og nu gjør de en Spacer-Tour. Jeg gik altsaa flux med Hoben, og kom dem i Møde, de spadserede allevegne om, og saae meget munter og fornøiet ud, uagtet at Folkemængden stimlede alt for nær dem, og næsten betog dem deres frie Gang, allene for at beskue dem; men det Kongelige Herskab vare dog lige muntre og ufortrøden. Kongen og Dronningen smilede ikkun derad, og alle de andre Kongelige Personer gjorde det samme, og ligesom tilkiendegav en Fornøielse derover. Jeg tilstaaer at Folkets Dristighed er ubetænksom, dog troer jeg at den grunder sig paa Kierlighed og Fornøielse. Jeg tænkte ved mig selv, hvor er ikke nu Rosenborg-Have i Dag mere brilliant og fornøielig, end i de Dage, da saa mange Vellystigheder blev opført. Himlen har forundet

7

os Solens milde Skin og Varme, og vor jordiske Soel med sine Tegn, som den passerer, er nu mere varm og oplivende end som forhen, ingen tør nu forbyde nogen af os at nærme sig til dem, langt mindre støde eller jage dem bort, men enhver kan ubehindret tale, see og beskue dem.

Og hvorledes saae man ikke, at Ærbarhed og Nethed var deres Dragt, og deres Zirat er daglig Godgjørenhed, Kierlighed, og Ømhed for Undersaatternes Vel og Beste, som skinner i enhver Undersaatters Øine, som de kostbareste Diamanter, hvormed deres Klæder kunde være behæftet, hvis igiennemtrængende Skin har fordrevet al Synd, Ondskab og Uretfærdigheds Mulm og Mørke.

Lyksalig ere nu vore Riger og Fyrstendømmers Undersaattere, som bestyres med Ære for Gud, Retfærdighed og Kierlighed for alle, og enhver i sin Stand. Herren lade os silde, og om mueligt var aldrig savne den Regiering vi nu lever under.

Endelig faldt mig ind i Tankerne, hvorledes det kan være mueligt, at disse høie Personers Nærværelse kan gjøre saa stort et Indtryk af Glæde hos dig og de andre Undersaattere,

8

men her paa mødte mig denne Instance, at Gud har i vor Natur indprentet alle kiere og troe Undersaattere en utænkelig Kierlighed til deres Regentere, som er grundet paa en Belønning af det Gode, og Straf for det Onde; begge Dele har den Indflydelse hos Mennesker, at den forskaffer Frygt og Kierlighed; thi vor Trældoms Stand er Guds Beskikkelse og giver os mange Fordele.

Fornuftige Undersaattere anseer deres Regent som en Fader, thi de veed at Kongens Ære er hans Folkes Velgaaende, derfor staaer de troe og standhaftig udi hans Sag, og Tyrannens Krigshær skal flye for dem som Avner for Vinden. Saaledes bør enhver redelig Dansk og Norsk tænke.